

شماره: ۰۵/۱۳۹۲۱۱

تاریخ: ۱۴۰۵/۰۶/۱۰

پوست: دارد

شناسه: ۸۸۱۵۸۱۲

شماره:

تاریخ:

پوست:

شناسه:

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

اقتصاد تعاونی مسایه و عدلی و انصاف

سبقت گالی

(بخشنامه)

جناب آقای ابراهیمی مدیرعامل محترم بانک سپه

جناب آقای ابدالی مدیرعامل محترم بانک سینا

جناب آقای احمدی مدیرعامل محترم بانک شهر

جناب آقای اخلاقی فیض آثار مدیرعامل محترم بانک تجارت

جناب آقای بهاروندی مدیرعامل محترم بانک کارآفرین

جناب آقای بنائیان مدیرعامل محترم شرکت دولتی پست بانک

جناب آقای سیفی کفشگری مدیرعامل محترم بانک ملی ایران

جناب آقای پورسعید رئیس محترم هیأت سرپرستی بانک ایران زمین

جناب آقای جمالی رئیس محترم هیأت سرپرستی موسسه اعتباری غیربانکی ملل

جناب آقای جوادی مدیرعامل محترم بانک خاورمیانه

جناب آقای حسین زاده مدیرعامل محترم بانک قرض الحسنه رسالت

جناب آقای حسین زاده مدیرعامل محترم بانک اقتصاد نوین

جناب آقای خورسندیان مدیرعامل محترم بانک مسکن

جناب آقای خانی مدیرعامل محترم بانک صادرات ایران

جناب آقای شایان مدیرعامل محترم بانک صنعت و معدن

جناب آقای عصارزاده مدیرعامل محترم بانک توسعه تعاون

جناب آقای فرخ نژاد مدیرعامل محترم بانک ملت

جناب آقای فتحعلی مدیرعامل محترم بانک قرض الحسنه مهر ایران

جناب آقای فروتن مدیرعامل محترم بانک پارسیان

جناب آقای قاسمی مدیرعامل محترم بانک پاسارگاد

جناب آقای قضایی پاکدهی مدیرعامل محترم بانک مشترک ایران - ونزوئلا

جناب آقای کریمی مدیرعامل محترم بانک دی

جناب آقای الله گانی مدیرعامل محترم بانک رفاه کارگران

جناب آقای متقی نیا مدیرعامل محترم بانک کشاورزی

جناب آقای معرفت مدیرعامل محترم بانک سامان

مدیرعامل محترم بانک توسعه صادرات ایران

مدیرعامل محترم بانک گردشگری

مدیرعامل محترم بانک سرمایه

با سلام؛

احتراماً، ضمن ایفاد تصویر دادنامه شماره ۱۴۰۵۳۱۳۹۰۰۰۵۴۷۱۷۰ مورخ ۱۴۰۵/۳/۰۵ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری به استحضار می‌رساند، به موجب رأی آن هیأت و در اجرای مواد (۱۳)، (۹۲) و (۱۰۷) «قانون دیوان عدالت اداری»، ضمن تأکید بر ممنوعیت بلوکه نمودن تسهیلات اعطایی توسط بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی و یا اجبار و الزام تسهیلات گیرنده به افتتاح حساب نقدی و توثیق آن و سپس پرداخت تسهیلات، چنان‌چه خود تسهیلات گیرنده (در راستای قانون عدم الزام سپردن وثیقه ملکی به بانک‌ها مصوب سال ۱۳۸۰ و در محدوده مذکور در قانون یاد شده)، آزادانه اقدام به معرفی حساب نقدی و یا سپرده نقدی خویش جهت وثیقه تسهیلات نماید، صحیح می‌باشد. بر این اساس، بند دوم بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ موضوع عدم امکان توثیق هرگونه سپرده به عنوان وثیقه نقدی تسهیلات، ابطال و به شرح فوق اصلاح می‌گردد.

لازم به توجه است، در این راستا، به موجب بخشنامه شماره ۹۹/۱۰۰۸۳۲ مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۰۹، وثیقه نقدی باید در قالب سپرده سرمایه‌گذاری مدت‌دار باشد و پرداخت سود علی‌الحساب به سپرده مذکور معادل نرخ سود متناظر با دوره زمانی آن سپرده، مشابه سپرده‌هایی که وثیقه تسهیلات نمی‌باشند، الزامی است. پرداخت نرخ سود کمتر از نرخ سود متناظر با دوره زمانی آن سپرده توسط بانک/مؤسسه اعتباری غیربانکی تخلف محسوب شده و بانک/مؤسسه اعتباری غیربانکی متخلف مشمول اقدامات نظارتی بانک مرکزی می‌شود. بدیهی است مؤسسات اعتباری موظفند، در خصوص موضوع أخذ وثیقه، کلیه قوانین و مقررات مربوط از جمله «آیین‌نامه اجرایی ماده (۷) قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها» (موضوع اموال و دارایی‌های قابل توثیق) مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۴/۲/۲۴ هیأت محترم وزیران و ابلاغی طی بخشنامه شماره ۰۴/۱۰۷۸۹۶ مورخ ۱۴۰۴/۵/۹ و «دستورالعمل مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۴/۹/۲۵ هیأت عالی بانک مرکزی و ابلاغی به موجب بخشنامه شماره ۰۴/۲۵۸۵۱۹ مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۸ را رعایت نمایند. با عنایت به موارد فوق، مقتضی است مراتب با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۵ به تمام واحدهای ذیربط آن بانک/مؤسسه اعتباری غیربانکی ابلاغ شده و بر حسن اجرای آن نظارت دقیق به عمل آید.

مدیریت کل تنظیم مقررات
اداره مطالعات و مقررات

حسین صدقی حسین معصومی

۳۸۱۶

۳۲۱۵-۱۵

رونوشت:

- _ جناب آقای دکتر همتی رئیس کل محترم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر ابوالحسنی قائم مقام محترم بانک ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر مرادپور معاون محترم تنظیم گری و نظارت ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر ماجد معاون محترم سیاست گذاری پولی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر اجتهادی معاون محترم حقوقی و امور مجلس ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای پشم چی معاون محترم نظام پرداخت و فناوری های نوین ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای گودرزی معاون محترم ارزی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر خواجه نائینی معاون محترم توسعه مدیریت و منابع ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای دکتر کوده ئی معاون محترم روابط بین الملل ؛ جهت استحضار.
- _ نهاد ریاست جمهوری ؛ معاون محترم حقوقی رئیس جمهور، جهت استحضار.
- _ وزارت امور اقتصادی و دارایی ؛ معاون محترم امور بانکی، بیمه و نظارت شرکتهای دولتی وزارت امور اقتصادی و دارایی، جهت استحضار.
- _ سازمان بازرسی کل کشور ؛ هیات محترم سازمان بازرسی مستقر در بانک مرکزی، جهت استحضار.
- _ دیوان محاسبات کشور ؛ مدیر محترم گروه حسابرسی دیوان محاسبات کشور، جهت استحضار.
- _ سازمان حسابرسی ؛ مدیرعامل محترم و رئیس هیئت عامل سازمان حسابرسی، جهت استحضار.
- _ جامعه حسابداران رسمی ایران ؛ دبیر محترم جامعه حسابداران رسمی ایران، جهت استحضار.
- _ کانون بانک ها و موسسات اعتباری خصوصی ؛ جهت استحضار.
- _ شورای هماهنگی بانکها ؛ جهت استحضار.
- _ - روسای محترم هیأت مدیره بانکها و موسسات اعتباری، جهت استحضار و نظارت بر حسن اجرا.
- _ جناب آقای نوری پور سرپرست محترم مرکز حراست ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مدنی شاهرودی مدیرکل محترم حوزه ریاست و هیأت عامل ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای غنی آبادی مدیرکل محترم نظارت بانکی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای زارع قاجاری مدیرکل محترم امور هیأت عالی و شوراها ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای حبیب زاده مدیرکل محترم نظارت احتیاطی کلان و فناوریانه ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای خالقی مدیرکل محترم نظارت غیربانکی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای میرعمادی مدیرکل محترم امور دادستانی و صیانت از مشتریان ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مهدی زاده مدیرکل محترم سیاست های اقتصادی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای صحابی لطف مدیر کل محترم عملیات پولی و اعتباری ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای چلوپان مدیر کل محترم آمارهای اقتصادی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای ذاکری مدیر کل محترم امور مجلس و دولت ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای گودرزی سرپرست محترم مدیریت کل دعاوی حقوقی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای ایازی سرپرست محترم مدیریت کل بررسی ها و الزامات حقوقی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای بیات مدیر کل محترم فناوری اطلاعات ؛ جهت استحضار.

شماره: ۰۵/۱۳۹۲۱۱

تاریخ: ۱۴۰۵/۰۶/۱۰

پوست: دارد

شماره: ۸۸۱۵۸۱۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

اقتصاد و تعاونی مسایه و خدماتی و امنیت

- _ جناب آقای مانی یکتا مدیر کل محترم نظام‌های پرداخت ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای حاجی رضایی سرپرست محترم مدیریت کل مطالعات و مقررات ارزی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای کشیری مدیرکل محترم روابط و همکاری‌های بین‌المللی ، جهت استحضار.
- _ جناب آقای تاجیک نژاد سرپرست محترم مدیریت کل امور تجارت خارجی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مجیدی شیل سر مدیرکل محترم دارایی‌های ارزی ؛ جهت استحضار.
- _ سرکار خانم کرمانشاهی مدیرکل محترم طرح و برنامه ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای مددی مدیرکل محترم حسابداری و بودجه ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای کاوه مدیرکل محترم سرمایه انسانی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای آذرگون مدیر محترم اداره نظارت بر مبارزه با پولشویی بانکی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای سیدی مدیر محترم اداره مجوزهای اشخاص تحت نظارت ؛ جهت استحضار.
- _ سرکار خانم چیت‌سازان مدیر محترم اداره تدوین رویه‌های حسابداری و حسابرسی ؛ جهت استحضار.
- _ جناب آقای فرزانی مدیر محترم اداره ارزیابی مدیران و حسابسان اشخاص تحت نظارت ؛ جهت استحضار.
- _ سرکار خانم آقائی سرپرست محترم اداره روابط عمومی ؛ جهت استحضار.
- _ سرکار خانم زهرا عینی نژاد کارشناس ارشد گروه بررسی و تطبیق مقررات اداره مطالعات و مقررات ، جهت اطلاع و درج در پایگاه اطلاع رسانی بانک مرکزی.

معاونت تدوین، تفتیح و انتشار قوانین و مقررات

دیوان عدالت اداری

بسمه تعالی

هیئت عمومی دیوان عدالت اداری
دادنامه

شماره دادنامه: ۱۴۰۵۳۱۳۹۰۰۰۵۴۷۱۷۰
تاریخ تنظیم: ۱۴۰۵/۰۳/۰۵
شماره پرونده: ۱۴۰۳۳۱۹۲۰۰۰۱۱۱۰۱۱۸
شماره بایگانی شعبه: ۰۳۰۲۶۴۰

تاریخ دادنامه: ۱۴۰۵/۳/۵

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

شاکیان: آقای محمد آریا و خانم زینب جعفرآبادی

طرف شکایت: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

موضوع شکایت و خواسته: ابطال پاراگراف پایانی بخشنامه شماره ۰۲/۱۲۷۷۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۲۹ و ابطال بند ۲ بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

گردش کار: شاکیان به موجب دادخواست های جداگانه ای ابطال بخشنامه های شماره ۰۲/۱۲۷۷۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۲۹ و ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را خواستار شده و در جهت تبیین خواسته اجمالاً بطور خلاصه اعلام کرده اند که:

" به استحضار می رساند، ارائه تضمین معتبر، سریع و کم هزینه برای اخذ تسهیلات بانکی از مهمترین دغدغه های شبکه بانکی و متقاضیان تسهیلات بانکی بوده و هست. استفاده از اوراق بهاداری چون گواهی سپرده بانکی یا اوراق خزانه یا مشارکت، روشی سریع، بی هزینه و معتبر بوده که منافع طرفین را بطور کامل تأمین می نماید. از یک سو سپرده گذار کماکان از سود سپرده خود استفاده می نماید و از سوی دیگر از مضمون عه معتمد خود برای دریافت تسهیلات، ضمانت کرده یا خود از تسهیلات بانکی برخوردار می شود. استفاده از این روش حتی قبل از تصویب قانون مربوطه در شبکه بانکی شروع شده بود و با تصویب قانون عدم الزام سپردن وثیقه ملکی به بانک ها در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۲۷ که مقرر داشت: «ماده واحده - بانک ها و دستگاه ها و سایر مؤسسات و شرکت های دولتی موظفند به منظور تضمین باز پرداخت اعتبارات خود نسبت به اخذ وثایق ذیل اقدام کنند و بدون رضایت گیرنده اعتبار از اخذ وثیقه ملکی خارج از طرح خودداری نمایند.

۱- در طرح های تولیدی: رهن گرفتن اصل طرح - اسناد زراعی - حساب های بانکی و گواهی سپرده ثابت - تعهد شرکت های بیمه - طلا و یا ارز خارجی ضمانت نامه صندوق ضمانت صادرات ایران و یا ترکیبی از وثایق فوق و هر نوع تعهد نامه و قرارداد دیگری که می تواند موجب تضمین برگشت منابع بانک باشد. ...» نه تنها اجازه قانونی این روش صادر شد، بلکه در شرایط خاص (تولیدی بودن طرح) از تجویز گذشته و تبدیل به تکلیف گردید. متعاقباً بانک ها درخواست داشتند که بانک مرکزی ضوابط مشخصی برای ارتهان سپرده یک بانک، به نفع بانک دیگر را تدوین نماید تا هم مشکلی در ضبط وثیقه بین دو بانک ایجاد نشود و هم مراجع قضایی از صحت ارتهان سپرده و تقدم بانک مرتهن در قبال اجرایه های مختلف علیه رهن، مطمئن شوند.

بانک مرکزی طی بندهای ۲ و ۳ بخشنامه شماره ۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ استفاده از انواع حساب های بانکی به عنوان تضمین را ممنوع اعلام نمود.

۲- از تاریخ تصویب این مصوبه، اخذ هرگونه سپرده به عنوان وثیقه نقدی به هر عنوان قبل و یا بعد از اعطای تسهیلات توسط بانک/ مؤسسه اعتباری غیر بانکی ممنوع می باشد.

در تاریخ ۱۴۰۲/۵/۲۹ طی بخشنامه شماره ۱۲۷۷۸۵ ضمن ابلاغ نظرات شورای فقهی بانک، مجدداً بر ممنوعیت استفاده از حساب های بانکی به عنوان تضمین تأکید نمود. این درحالی است که مصوبه شورای فقهی هیچ اشاره ای به این موضوع ندارد. بانک مرکزی در مقابل اعتراضات مکرر بانک ها، کماکان اعلام می نماید که در حال بررسی موضوع است و تا خاتمه بررسی ممنوعیت به قوت خود باقی است. لذا ابطال مصوبات فوق الذکر بانک مرکزی مورد درخواست می باشد. "

دیوان عدالت اداری

بسمه تعالی

هیئت عمومی دیوان عدالت اداری
دادنامه

شماره دادنامه: ۱۴۰۵۳۱۳۹۰۰۰۵۴۷۱۷۰
تاریخ تنظیم: ۱۴۰۵/۰۳/۰۵
شماره پرونده: ۱۴۰۳۳۱۹۲۰۰۰۱۱۱۰۱۱۸
شماره بایگانی شعبه: ۰۳۰۲۶۴۰

در پی اخطار رفع نقضی که برای احدی از شاکیان (آقای محمد آریا) از طرف دفتر هیأت عمومی دیوان عدالت اداری صادر شد، وی به موجب لایحه ای که به شماره ۳۶۰۵۲۸۴ مورخ ۱۴۰۳/۹/۱۱ ثبت دفتر اندیکاتور هیأت عمومی شده بطور خلاصه توضیح داده است که:

" اینجانب تقاضای ابطال بندهای ۳ و ۲ از بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ و ذیل بخشنامه شماره ۰۲/۱۲۷۷۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۲۹ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را به دلیل مغایرت با بند یک ماده واحده قانون عدم الزام سپردن وثیقه ملکی به بانک ها مصوب ۱۳۸۰/۳/۲۷ دارم."

متن مقررهای مورد شکایت به شرح زیر است:

" الف: بخشنامه شماره ۰۲/۱۲۷۷۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۲۹ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی

جناب آقای شیخ حسینی مدیرعامل بانک توسعه تعاون

مدیرعامل بانک توسعه صادرات ایران

جناب آقای ابراهیمی مدیرعامل بانک سپه

جناب آقای خورسندیان مدیرعامل بانک صنعت و معدن

جناب آقای فرخ نژاد مدیرعامل بانک کشاورزی

مدیر عامل بانک مسکن

جناب آقای نجار زاده مدیرعامل بانک ملی ایران

جناب آقای شیری مدیرعامل شرکت دولتی پست بانک

.....

با سلام؛

به پیوست تصویر نامه شماره ۰۲/۸۲۲۹۲ مورخ ۱۴۰۲/۴/۱۱ اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی با موضوع «ارزیابی چالش های فقهی سپرده های امتیازی در شبکه بانکی کشور» برای استحضار ایفاد می گردد. در این رابطه، شایان ذکر می داند؛

الف- رویکرد شورای فقهی بانک مرکزی در خصوص سپرده پذیری امتیازی که در حال حاضر، به صورت نسبتاً فراگیر در شبکه بانکی کاربرد دارد، تفکیک بین روش های مجاز و مشروع سپرده پذیری امتیازی از روش های غیر مجاز و غیر مشروع است.

ب- اعطای تسهیلات قرض الحسنه امتیازی با میانگین گیری، بدین ترتیب که پس از سپرده گذاری مشتری و براساس میانگین امتیاز وی، مؤسسه اعتباری بدون شرط قبلی نسبت به پرداخت تسهیلات اقدام می نماید، خلاف شرع تشخیص داده نشد. نکته کلیدی در این روش آن است که مؤسسه اعتباری نباید هیچ نوع تعهد حقوقی برای پرداخت تسهیلات به مشتری بدهد و این موضوع باید به شیوه مناسب (شفاف سازی در متن قرارداد، اطلاع رسانی بر روی تارنمای مؤسسه اعتباری، ارسال پیامک و غیره) به اطلاع مشتری رسانده شود.

پ- اعطای تسهیلات قرض الحسنه بدون میانگین گیری و به صورت فوری (معمولاً در یک روز) مشروط به سپرده گذاری قرض الحسنه، خلاف شرع تشخیص داده شد و متضمن شبهه قرض به شرط قرض (زیاده حکمی) که یکی از انواع ربا است، می باشد.

ت- کسر نمودن بخشی از تسهیلات تحت عنوان وثیقه نقدی و یا کسر نمودن کارمزد از اصل مبلغ تسهیلات، مجاز نمی باشد. چرا که با کسر مبلغی از

دیوان عدالت اداری

بسمه تعالی

هیئت عمومی دیوان عدالت اداری
دادنامه

شماره دادنامه: ۱۴۰۵۳۱۳۹۰۰۰۵۴۷۱۷۰
تاریخ تنظیم: ۱۴۰۵/۰۳/۰۵
شماره پرونده: ۱۴۰۳۳۱۹۲۰۰۰۱۱۱۰۱۱۸
شماره بایگانی شعبه: ۰۳۰۲۶۴۰

اصل تسهیلات، قرارداد صرفاً در بخش باقیمانده منعقد می گردد و محاسبه سود در بخش کسر شده مجاز نیست.

در پایان، ضمن تأکید براین که اخذ هرگونه سپرده به عنوان وثیقه نقدی به هر عنوان قبل و یا بعد از اعطای تسهیلات توسط بانک یا مؤسسه اعتباری غیر بانکی (ابلاغی طی بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳) ممنوع می باشد، خواهشمند است دستور فرمایند، مراتب به واحدهای ذی ربط در آن بانک / مؤسسه اعتباری غیر بانکی با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۶ ابلاغ شده و بر حسن اجرای آن نظارت مقتضی به عمل آید و در صورت وجود هرگونه سؤال و ابهام احتمالی مرتبط با مراتب فوق، موضوع رأساً از اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی استعلام گردد.

-مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران .

ب: بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی

جناب آقای مهدیان مدیرعامل بانک توسعه تعاون

جناب آقای حسینی مدیرعامل بانک توسعه صادرات ایران

جناب آقای ابراهیمی مدیرعامل بانک سپه

جناب آقای خورسندیان مدیرعامل بانک صنعت و معدن

مدیرعامل بانک کشاورزی

جناب آقای شایان مدیرعامل بانک مسکن

جناب آقای شیری مدیرعامل شرکت دولتی پست بانک

جناب آقای فرزین مدیرعامل بانک ملی ایران

.....

با سلام؛

پیرو بخشنامه های منتهی به بخشنامه شماره ۹۹/۱۰۰۸۳۲ مورخ ۱۳۹۹/۴/۹، موضوع ابلاغ ممنوعیت بلوکه نمودن بخشی از تسهیلات اعطایی به مشتریان در قالب انواع سپرده ها، ذیلأ مصوبه جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۱ هیأت عامل بانک مرکزی را در همین رابطه به استحضار می رساند:

۱- همان گونه که در بخشنامه های متعدد قبلی از جمله بخشنامه های شماره ۹۱/۶۲۶۶۸ مورخ ۱۳۹۱/۳/۱۰، شماره ۹۳/۲۲۴۳۰۶ مورخ ۱۳۹۳/۸/۲۱، شماره ۹۴/۶۲۳۵۸ مورخ ۱۳۹۴/۳/۱۲، شماره ۹۵/۲۲۵۱۴۹ مورخ ۱۳۹۵/۷/۱۵ و شماره ۹۹/۱۰۰۸۳۲ مورخ ۱۳۹۹/۴/۹ به کرات تأکید گردیده است، بلوکه نمودن بخشی از تسهیلات اعطایی به مشتریان، در قالب انواع سپرده ها توسط بانک ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی ممنوع می باشد.

۲- از تاریخ تصویب این مصوبه، اخذ هرگونه سپرده به عنوان وثیقه نقدی به هر عنوان قبل و یا بعد از اعطای تسهیلات توسط بانک / مؤسسه اعتباری غیر بانکی ممنوع می باشد.

۳- مؤکداً یادآور می گردد، چنانچه بانک / مؤسسه اعتباری غیر بانکی در راستای بخشنامه شماره ۹۹/۱۰۰۸۳۲ مورخ ۱۳۹۹/۴/۹ قبل از اعطای تسهیلات و منوط به توافق بانک / مؤسسه اعتباری غیر بانکی اقدام به اخذ وثیقه نقدی در قالب سپرده سرمایه گذاری مدت دار از تسهیلات گیرنده

دیوان عدالت اداری

بسمه تعالی

هیئت عمومی دیوان عدالت اداری دادنامه

شماره دادنامه: ۱۴۰۵۳۱۳۹۰۰۰۵۴۷۱۷۰
تاریخ تنظیم: ۱۴۰۵/۰۳/۰۵
شماره پرونده: ۱۴۰۳۳۱۹۲۰۰۰۱۱۱۰۱۱۸
شماره بایگانی شعبه: ۰۳۰۲۶۴۰

نموده است، پرداخت سود علی الحساب به سپرده مذکور معادل نرخ سود متناظر با دوره زمانی آن سپرده مشابه سپرده هایی که وثیقه تسهیلات نمی باشند، الزامی است. پرداخت نرخ سود کمتر از نرخ سود متناظر با دوره زمانی آن سپرده توسط بانک / مؤسسه اعتباری غیر بانکی تخلف محسوب شده و بانک / مؤسسه اعتباری غیر بانکی متخلف مشمول اقدامات نظارتی بانک مرکزی می شود.

خواهشمند است دستور فرمایند، مراتب با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۵/۱۵ به تمام واحدهای ذی ربط آن بانک / مؤسسه اعتباری غیر بانکی ابلاغ شده و برحسب اجرای آن نظارت دقیق به عمل آید.

-مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران."

در پاسخ به شکایت مذکور، اداره دعوای حقوقی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به موجب لایحه شماره ۰۴/۱۶۷۹۰ مورخ ۱۴۰۴/۱/۲۸ توضیح داده است که:

۱- بانک مرکزی به عنوان مسئول تنظیم و اجرای سیاست های پولی و اعتباری و تنظیم کننده نظام پولی و اعتباری اهدافی خاص را از جمله، حفظ ثبات و سلامت شبکه بانکی، تنظیم گری نظام پرداخت کشور، نظارت بر فرآیند اعطای تسهیلات و نرخ سود تسهیلات و تسهیل مبادلات بازرگانی را دنبال کرده و در همین راستا موازین حاکم از جمله قانون بانک مرکزی، قانون پولی و بانکی کشور، برنامه های پنج ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور و تکالیف خاصی را در مقام نظارت و مقرره گذاری برای این بانک وضع کرده اند.

۲- مفاد بخشنامه های مورد اعتراض شاکیان متضمن ممنوعیت بلوکه کردن بخشی از تسهیلات اعطایی به مشتریان و ممنوعیت اخذ هرگونه سپرده به عنوان وثیقه نقدی به هر عنوان قبل و یا بعد از اعطای تسهیلات توسط بانک / مؤسسه اعتباری غیربانکی، به منظور جلوگیری از بالا رفتن نرخ سود مؤثر تسهیلات و در نتیجه تخطی از نرخ های مقرر شورای پول و اعتبار بوده است. در این خصوص معروض می دارد مطابق بند (الف) ماده ۱۰ قانون پولی و بانکی کشور (به عنوان قانون حاکم در زمان تصویب مصوبات مورد اعتراض) و همچنین به موجب بند یک قسمت «ب» ماده ۴ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۴۰۲، این بانک مسئول تنظیم و اجرای سیاست پولی براساس سیاست کلی اقتصادی کشور می باشد. طبق بند ۴ ماده ۱۴ قانون پولی و بانکی و بندهای یک الی ۳ ماده ۲۰ قانون عملیات بانکی بدون ربا، و ماده ۳ آیین نامه فصل چهارم قانون عملیات بانکی بدون ربا، بانک مرکزی با تصویب شورای پول و اعتبار، صلاحیت تعیین حداقل نرخ سود (بازده) احتمالی برای عقود مشارکتی و همچنین تعیین حداقل و عنداللزوم حداکثر نرخ سود مورد انتظار برای سایر انواع تسهیلات اعطایی بانکی را دارا است.

۳- ضمن این که مطابق تصریح ماده (۱۹) قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، این بانک موظف است «اشخاص تحت نظارت» را به اعمال قواعد نرم افزاری و فرآیندهای مورد نظر بانک مرکزی در سامانه های داخلی خود مکلف نموده و از این طریق بر عملیات «اشخاص تحت نظارت» به ویژه مؤسسات اعتباری و نقل و انتقال وجوه توسط آنها نظارت کند.

۴- وفق ماده ۱۶ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای حصول اطمینان از اجرای صحیح عملیات بانکی بدون ربا در نظام بانکی کشور و جهت نظارت بر عملکرد نظام بانکی و اظهار نظر نسبت به روبه ها و ابزارهای رایج، شیوه های عملیاتی، دستورالعمل ها، بخشنامه ها، چهار چوب قراردادها و نحوه اجرای آنها از جهت انطباق با موازین فقه اسلامی، شورای فقهی در بانک مرکزی تشکیل گردیده و مصوبات این شورا لازم الرعایه می باشد. همچنین لازم الرعایه بودن این مصوبات طی ماده ۱۸ قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نیز مورد تأیید قرار گرفته است. لذا معروض می دارد وفق بند «ت» از مصوبات هفتاد و پنجمین جلسه شورای فقهی بانک مرکزی «کسر نمودن بخشی از تسهیلات تحت عنوان وثیقه نقدی از مبلغ تسهیلات ممنوع است و این مهم نیز در راستای اجرای سیاست های نظارتی بانک مرکزی مبنی بر پیشگیری از افزایش نرخ مؤثر سود تسهیلات می باشد.» در نتیجه ضمن تأکید بر این نکته که در اینجا نیز به موضوع سود غیر مجاز در فرض توثیق سپرده های بانکی جهت اعطای تسهیلات، پرداخته است؛ با عنایت به مصوبه مذکور و نظر داشت به بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ این

دیوان عدالت اداری

بسمه تعالی

هیئت عمومی دیوان عدالت اداری دادنامه

شماره دادنامه: ۱۴۰۵۳۱۳۹۰۰۰۵۴۷۱۷۰
تاریخ تنظیم: ۱۴۰۵/۰۳/۰۵
شماره پرونده: ۱۴۰۳۳۱۹۲۰۰۰۱۱۱۰۱۱۸
شماره بایگانی شعبه: ۰۳۰۲۶۴۰

بانک، بخشنامه شماره ۰۲/۱۲۷۷۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۲۹، جهت اجرا به شبکه بانکی کشور ابلاغ گردید.

۵- در سالیان اخیر برخی بانک ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی با هدف جلوگیری از خروج منابع و یا تأمین وثایق معتبر جهت پوشش ریسک اعتباری، در زمان اعطای تسهیلات، اقدام به بلوکه نمودن بخشی از تسهیلات اعطایی به مشتریان، در قالب وثیقه نقدی می نمودند که این موضوع موجب بالا رفتن نرخ سود مؤثر تسهیلات و در نتیجه تخطی از نرخ های مقرر شورای پول و اعتبار می گردید. از این رو، این بانک در راستای حمایت از مشتریان و گیرندگان تسهیلات بانکی و هم راستا با استدلال و نتیجه رأی وحدت رویه شماره ۷۹۴ دیوان عالی کشور (ممنوعیت اخذ سود مازاد بر مصوبات شورای پول و اعتبار)، طی بخشنامه های متعدد ممنوعیت بلوکه کردن بخشی از تسهیلات اعطایی به مشتریان را توسط بانک ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی را به آنها ابلاغ نموده و مورد تأکید قرار داده است. همچنین به دلیل وصول شکایات متعدد از بانک ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی و نیز برخی مکاتبات واصله از مراجع ذی صلاح از جمله دفتر بازرسی و نماینده ویژه رییس جمهور در امر مبارزه با فساد، بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ که مطابق آن اخذ هر گونه سپرده به عنوان وثیقه نقدی با هر عنوان، قبل و یا بعد از اعطای تسهیلات توسط بانک / مؤسسه اعتباری غیر بانکی، از تاریخ تصویب مقرر مذکور را ممنوع نموده بود، به شبکه بانکی کشور ابلاغ شد.

۶- وفق ماده ۳ قانون عملیات بانکی بدون ربا سپرده های بانکی به اقسام سپرده قرض الحسنه (پس انداز و جاری) و سپرده سرمایه گذاری مدت دار (کوتاه مدت و بلند مدت) تقسیم می گردند. از اقسام سپرده های فوق تنها سپرده سرمایه گذاری مدت دار، شامل سود گردیده و به سپرده های قرض الحسنه سودی تعلق نمی گیرد. لذا تصویب مصوبات مورد اعتراض به جهات گوناگونی چون جلوگیری از صوری سازی عقود، کنترل نرخ سود تسهیلات بانکی، تضییع حقوق مشتریان و با توجه به مواردی چون کاهش اعتماد به شبکه بانکی صورت پذیرفته و واجد مبانی قانونی و شرعی می باشد. با عنایت به مراتب موصوف هیچ گونه تخطی از قوانین و مقررات و قصور یا تقصیری در عملکرد این بانک رخ نداده است. لذا صدور رأی شایسته مبنی بر رد شکایت مطروحه، مورد استدعا است."

در اجرای ماده ۸۴ قانون دیوان عدالت اداری پرونده به هیأت تخصصی مالیاتی بانکی دیوان عدالت اداری ارجاع و هیأت مذکور به موجب دادنامه شماره ۱۴۰۵۳۱۳۹۰۰۰۱۴۹۵۹۴ مورخ ۱۴۰۵/۱/۳۰ احکام مندرج در بخشنامه های شماره ۰۲/۱۲۷۷۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۲۹ و ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را به استثنای پاراگراف پایانی بخشنامه شماره ۰۲/۱۲۷۷۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۲۹ و بند ۲ بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ را قابل ابطال تشخیص نداد و رأی به رد شکایت صادر کرد. رأی مزبور به دلیل عدم اعتراض از سوی رییس و یا ده نفر از قضات دیوان عدالت اداری قطعیت یافت. رسیدگی به پاراگراف پایانی بخشنامه شماره ۰۲/۱۲۷۷۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۵/۲۹ و بند ۲ بخشنامه شماره ۰۰/۳۷۵۵۱۷ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۳ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در دستور کار جلسه هیأت عمومی قرار گرفت.

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ ۱۴۰۵/۳/۵ با حضور رییس و معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است.

رأی هیأت عمومی

در مقررات و سیاست گذاری های بانک مرکزی که طی بخشنامه شماره ۹۹/۱۰۰۸۳۲ مورخ ۱۳۹۹/۴/۹ و بخشنامه های دیگر بیان شده و در راستای تأیید آنها هیأت عمومی دیوان عدالت اداری اقدام به صدور دادنامه هایی از جمله دادنامه شماره ۱۴۰۱۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۱۴۰۵ مورخ ۱۴۰۱/۸/۱۰ نموده است، بلوکه نمودن بخشی از تسهیلات اعطایی توسط بانک ها و مؤسسات اعتباری و یا اجبار و الزام تسهیلات گیرنده به افتتاح حساب نقدی و توثیق

دیوان عدالت اداری

بسمه تعالی

هیئت عمومی دیوان عدالت اداری
دادنامه

شماره دادنامه: ۱۴۰۵۳۱۳۹۰۰۰۵۴۷۱۷۰
تاریخ تنظیم: ۱۴۰۵/۰۳/۰۵
شماره پرونده: ۱۴۰۳۳۱۹۲۰۰۰۱۱۱۰۱۱۸
شماره بایگانی شعبه: ۰۳۰۲۶۴۰

نقدی و سپس پرداخت تسهیلات ممنوع و غیرقانونی اعلام و بخشنامه‌های مرتبط ابطال شده، اما اینکه خود تسهیلات گیرنده در راستای قانون عدم الزام سپردن وثیقه ملکی به بانک‌ها مصوب ۱۳۸۰ و در محدوده مذکور در قانون یادشده آزادانه اقدام به معرفی حساب نقدی و یا سپرده نقدی خویش جهت وثیقه تسهیلات نماید صحیح است، بنابراین اطلاق مقررات مورد شکایت در حدی که متضمن بلوکه نمودن بخشی از تسهیلات اعطایی توسط بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و یا اجبار و الزام تسهیلات گیرنده به افتتاح حساب نقدی و توثیق نقدی و سپس پرداخت تسهیلات است، خلاف قانون و خارج از اختیار بوده و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ ابطال می‌شود. این رأی براساس ماده ۹۳ قانون دیوان عدالت اداری (اصلاحی مصوب ۱۴۰۲/۲/۱۰) در رسیدگی و تصمیم‌گیری مراجع قضایی و اداری معتبر و ملاک عمل است. /

احمد رضا عابدی

رئیس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

تصویر برابر با اصل است.

تهران - بزرگراه ستاری - بلوار شهید مخبری - نبش خیابان ایران زمین - ساختمان دیوان عدالت اداری